Journal of Buddhist Education and Research
JBER ISSN: 2586-9434 (Print) No. S1 (May-July 2026)

Research Paper
JBER Scope: Education

การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

The Development of Critical Thinking Ability and Learning Achievement in the Literary Work Khun Chang Khun Phaen Through Learning Management Based on the Four Noble Truths for Twelfth-Grade Students

พระมหาไพฑูรย์ วิสุทฺธสาโร (อยู่คง)[1*], แสงอาทิตย์ ไทยมิตร[2], คชา ปราณีตพลกัง[3]

[1,2,3]มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Phramaha Paitoon Visuddhasaro (Yookong)[1], Saengathit Thaimit[2], Khacha Praneetpolkrung[3]
[1,2,3]Mahamakut Buddhist University, Isan Campus (MBU ISC)
✉: * paitoon.wis@student.mbu.ac.th
(* Author Corresponding Email)

Received: 19 May 2026; Revised: 26 May 2026; Accepted: 27 May 2026
© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ 2) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ให้มีคะแนนเฉลี่ยและจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบกลุ่มเดียวหรือรายกรณี (One-shot Case Study) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 6 แผน รวมเวลา 12 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเฉลี่ย 23.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.67 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน มีคะแนนเฉลี่ย 24.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.33 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 สามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้งสองด้าน

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, อริยสัจ 4

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop critical thinking abilities, and 2) to improve learning achievement in the literature Khun Chang Khun Phaen among Grade 12 students using a learning management approach based on the Four Noble Truths, with a target of achieving average scores and a number of students passing the 75% criterion. The research design was a one-shot case study. The sample group consisted of 30 Grade 12/5 students. The research instruments included six learning management plans based on the Four Noble Truths (totaling 12 hours), a critical thinking ability test, and a learning achievement test for the literature Khun Chang Khun Phaen (Episode: Khun Chang Presents a Petition). Data analysis was performed using mean, standard deviation, and percentage. The results showed that the students achieved an average score of 23.60 for critical thinking (78.67% of the total score), with 23 students (76.67%) passing the criteria. Regarding learning achievement in Khun Chang Khun Phaen, the average score was 24.10 (80.33% of the total score), with 26 students (86.67%) passing the criteria. In conclusion, learning management based on the Four Noble Truths can effectively develop both critical thinking abilities and learning achievement in accordance with the specified criteria

Keywords: Critical Thinking, Academic Achievement, The Four Noble Truths

1. บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิต เพื่อเตรียมความพร้อมสู่สังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังย้ำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนเน้นกระบวนการคิดมากกว่าการท่องจำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) พร้อมทั้งกำหนดให้การเรียนภาษาไทยเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาการคิด เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเป็นสื่อในการแสดงเหตุผลอย่างเป็นระบบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553) ดังนั้น รายวิชาภาษาไทยจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างผู้เรียนที่มีความสามารถทางปัญญา สามารถคิดเป็น สื่อสารเป็น และมีทัศนคติที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ซึ่งในบริบทของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การเรียนรู้ “วรรณคดีและวรรณกรรม” ในกลุ่มสาระภาษาไทยได้รับการกำหนดให้เป็นสาระสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง โดยเฉพาะความสามารถในการวิเคราะห์ ตีความ วิจารณ์ และสังเคราะห์คุณค่าของวรรณศิลป์ตามมาตรฐาน ท5.1 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่เพียงแต่เข้าใจเนื้อหาของวรรณคดีเท่านั้น แต่ต้องสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในเรื่อง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดอย่างมีเหตุผล การอ่านวรรณคดีจึงเป็นเครื่องมือในการฝึกทักษะการคิดอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากผู้เรียนต้องวิเคราะห์บริบท ตัวละคร ความขัดแย้ง และแง่มุมเชิงคุณค่าที่แตกต่างกันอย่างรอบด้าน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรจึงต้องออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาความหมายด้วยตนเอง ผ่าน

การตั้งคำถาม การอภิปราย การโต้แย้งเชิงเหตุผล และการเชื่อมโยงความรู้สู่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้การเรียนวรรณคดีเป็นพื้นที่ในการพัฒนาความคิดขั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม

วรรณคดีไทย โดยเฉพาะวรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน เป็นวรรณคดีที่มีคุณค่าทั้งด้านวรรณศิลป์และด้านสังคมศึกษา เนื่องจากสะท้อนภาพชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพสังคมไทยโบราณไว้อย่างครบถ้วน โดยตอน “ขุนช้างถวายฎีกา” ได้รับการประกาศจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็น “ตอนแต่งดีเยี่ยม” มีความโดดเด่นด้านโวหารและการดำเนินเรื่องที่ซับซ้อน ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านการศึกษาแรงจูงใจของตัวละคร ความขัดแย้งทางสังคม และคุณค่าทางวัฒนธรรมที่สะท้อนในเรื่อง (อารียา หุตินทะ, 2556) นอกจากนี้ วรรณคดีตอนดังกล่าวยังเป็นบทเรียนสำคัญในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์คุณค่าทางวรรณศิลป์และนำข้อคิดในเรื่องไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การจัดการเรียนรู้วรรณคดีตอนนี้จึงควรใช้กระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างรอบด้าน เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และตีความความหมายที่ซ่อนอยู่ในเรื่องได้อย่างมีวิจารณญาณ

ซึ่งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนต้องมีในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินข้อมูล วิเคราะห์เหตุผล และตัดสินใจอย่างรอบคอบบนพื้นฐานของหลักฐานที่เชื่อถือได้ (Ennis, 2011) Paul และ Elder (2014) อธิบายว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วยความสามารถในการตั้งคำถามที่มีคุณภาพ ตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง มองเห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และสะท้อนคิดต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจ นอกจากนี้ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) ยังชี้ว่าผู้ที่คิดอย่างมีวิจารณญาณต้องมีลักษณะสำคัญ เช่น ใจกว้าง เปลี่ยนแปลงความคิดได้เมื่อพบข้อมูลใหม่ มีความละเอียดรอบคอบ และมุ่งค้นหาความจริงอย่างมีเหตุผล การเรียนวรรณคดี เช่น ขุนช้างขุนแผน จึงเป็นสื่อสำคัญในการฝึกทักษะดังกล่าว เพราะผู้เรียนต้องพิจารณาเจตนาของตัวละคร สภาพสังคมที่หล่อหลอมพฤติกรรม รวมทั้งวิเคราะห์สาเหตุและผลของเหตุการณ์ในเรื่อง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การตีความเชิงลึก และการเชื่อมโยงแนวคิดสู่การใช้เหตุผลในสถานการณ์จริง การบูรณาการทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการเรียนวรรณคดีจึงเป็นแนวทางที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

แม้ว่าโรงเรียนทรายมูลวิทยาจะมีผลการประเมินภายในอยู่ในระดับที่ดี แต่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดของผู้เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยยังสะท้อนปัญหาสำคัญ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนการอ่านตีความ การวิเคราะห์ตัวละคร และการเชื่อมโยงแนวคิดในวรรณคดีกับชีวิตจริงต่ำกว่าที่สถานศึกษากำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ระบุว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศยังขาดทักษะการคิดวิเคราะห์และการใช้เหตุผลเชิงวิพากษ์ สาเหตุหนึ่งมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ยังคงเน้นการบอกเล่า การท่องจำ และการสรุปความหมายจากครูเป็นหลัก มากกว่าการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์

และแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างลุ่มลึก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถสร้างความหมายจากวรรณคดีได้อย่างมีระบบ และไม่เกิดทักษะการคิดขั้นสูงตามที่หลักสูตรคาดหวัง ด้วยเหตุนี้ การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของสถานศึกษา

เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยพิจารณาว่าการนำ “หลักอริยสัจ 4” มาใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้สามารถตอบโจทย์การพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากอริยสัจ 4 เป็นโครงสร้างการคิดแบบลำดับขั้นเริ่มจากการระบุปัญหา (ทุกข์) วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา (สมุทัย) แสวงหาวิธีการดับปัญหา (นิโรธ) และสร้างแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน (มรรค) (พระธรรมปิฎก , 2549) กระบวนการนี้มีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษา เช่น การเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ทางสังคม (Social Constructivism) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านการคิด วิเคราะห์ ทดลอง และสรุปผลด้วยตนเอง การนำหลักอริยสัจ 4 มาประยุกต์ใช้กับการเรียนวรรณคดีจึงช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียงอ่านเรื่อง แต่ “คิดกับเรื่อง” และ “คิดจากเรื่อง” จนเกิดเป็นความเข้าใจเชิงลึก

อีกทั้งผลการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยังสนับสนุนอย่างชัดเจนว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการตามหลักอริยสัจ 4 มีประสิทธิผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของพระรุ่งโรจน์ ถิรปุญโญ และคณะ (2565) พบว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังได้รับการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4 นอกจากนี้ งานวิจัยต่างประเทศที่ประยุกต์อริยสัจ 4 เข้ากับกระบวนการ Problem-Solving ของ Kolb (1984) ยังยืนยันว่าโครงสร้างการคิดเชิงลำดับขั้นตามอริยสัจ 4 ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ลึกกว่าในเนื้อหา สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และเกิดการเรียนรู้แบบถาวร (deep learning) ผลการวิจัยที่หลากหลายจึงสะท้อนว่าอริยสัจ 4 ไม่เพียงเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา แต่เป็น “เครื่องมือการคิด” ที่สามารถนำมาประยุกต์ในสถานการณ์ทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิผล (Kodithuwakku,2024)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหลักอริยสัจ 4 เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉพาะวรรณคดีเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง แรงจูงใจของตัวละคร และการตัดสินใจทางศีลธรรมในบริบทสังคมไทยโบราณ ลักษณะดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กระบวนการอริยสัจ 4 ในการตั้งคำถามต่อปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ทดลองค้นหาคำตอบ และสรุปหลักคิดจากเรื่องได้อย่างมีเหตุผล ผู้เรียนจึงสามารถเข้าใจวรรณคดีในมิติต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อีกทั้งยังพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การสะท้อนคิด และการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พร้อมนี้เมื่อการวิจัยแล้วเสร็จจะเกิดประโยชน์ทางด้านการศึกษา คือ พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ดังนั้น การ

เลือกใช้หลักอริยสัจ 4 เป็นกรอบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับปัญหาที่พบในโรงเรียนและมีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

3.1. รูปแบบการวิจัย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (One Group Posttest Design),

3.2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1. ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนทรายมูลวิทยา จังหวัดยโสธร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 6 ห้อง รวม 176 คน

3.2.2. กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3.3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.3.1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดี เรื่อง เสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง

3.3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวนฉบับละ 30 ข้อ

3.4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.4.1. แผนการจัดการเรียนรู้ สร้างขึ้นตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 และผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.18 อยู่ในระดับมาก

3.4.2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพรายข้อ พบว่า

แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.37 – 0.60 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20–0.73 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

3.4.3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพรายข้อ พบว่าแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.30 – 0.57 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.23-0.73 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.92

3.5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.5.1. ปฐมนิเทศผู้เรียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดการจัดการเรียนรู้

3.5.2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนที่สร้างขึ้นจำนวน 6 แผน รวม 12 คาบเรียน

3.5.3. เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการวิจัย

4.1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์(คน)			
					ผ่าน		ไม่ผ่าน	
					(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
30	30	23.60	2.06	78.67	23	76.67	7	23.33

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.67 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อพิจารณาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยหลักอริยสัจ 4 สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แยกเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ
1. การระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา	6	4.83	80.56	22	73.33
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล	6	4.60	76.67	18	60.00
3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล	6	4.60	76.67	18	60.00
4. การตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ	6	4.90	81.67	23	76.67
5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด	6	4.63	77.22	18	60.00

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลการทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.90 คิดเป็นร้อยละ 81.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ด้านรองลงมาคือ ด้านการระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 คิดเป็นร้อยละ 80.56 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 ด้านการประเมินผลและการสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ย 4.63 คิดเป็นร้อยละ 77.22 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ด้านการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีเหตุผล และ ด้านการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและแหล่งข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากันคือ 4.60 คิดเป็นร้อยละ 76.67 โดยมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ด้านละ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบข้อสังเกตสำคัญว่าแม้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มในทุกด้านจะผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 แต่หากพิจารณาจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคล พบว่ามีเพียงด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะเพียงด้านเดียวเท่านั้นที่มีสัดส่วนนักเรียนสอบผ่านเกินกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ในขณะที่ด้านอื่น ๆ มีสัดส่วนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคลอยู่ในช่วงร้อยละ 60.00 ถึง 73.33

4.2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยนร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป

จำนวนนักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์(คน)			
					ผ่าน		ไม่ผ่าน	
					(คน)	ร้อยละ	(คน)	ร้อยละ
30	30	24.10	2.29	80.33	26	86.67	4	13.33

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.33 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 แยกเป็นรายด้านปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 แยกเป็นรายด้าน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	จำนวนนักเรียนที่	ร้อยละ
1. วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น	6	4.87	81.11	26	86.67
2. วิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทาประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของสังคมในอดีต	6	4.83	80.56	26	86.67
3. วิเคราะห์และประเมินคุณค่า ด้านวรรณศิลป์ของวรรณคดีและวรรณกรรมในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ	6	4.73	78.89	25	83.33
4. สังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	6	4.80	80.00	26	86.67
5. การประเมินผลและการสะท้อนคิด	6	4.53	75.56	18	60.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกด้านสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่กำหนดไว้ โดยด้านที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการวิเคราะห์และวิจารณ์

วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.87 คิดเป็นร้อยละ 81.11 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 สำหรับด้านอื่น ๆ มีผลการวิเคราะห์เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยดังนี้ ด้านการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของวรรณคดีที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 คิดเป็นร้อยละ 80.56 ด้านการสังเคราะห์ข้อคิดจากวรรณคดีเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง มีคะแนนเฉลี่ย 4.80 คิดเป็นร้อยละ 80.00 โดยทั้งสองด้านนี้มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เท่ากันคือ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ขณะที่ด้านการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.73 คิดเป็นร้อยละ 78.89 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 และพบว่าด้านการประเมินผลและการสะท้อนคิด มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ 4.53 คิดเป็นร้อยละ 75.56 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์รายบุคคลเพียง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ซึ่งเป็นเพียงด้านเดียวที่มีสัดส่วนนักเรียนผ่านเกณฑ์ไม่ถึงร้อยละ 75 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ช่วยส่งเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดในเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะความสามารถในการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ความรู้จากวรรณคดี

5. อภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณวรรณคดี เรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.67 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการคิดเชิงระบบที่มีโครงสร้างเป็นลำดับขั้นและมีเหตุผล สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างชัดเจน โดยผลการวิจัยรายด้านพบว่านักเรียนมีพัฒนาการที่โดดเด่นใน ด้านการตั้งสมมติฐาน การสรุป และการตัดสินเชิงตรรกะ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 81.67 และ ด้านการระบุประเด็นและทำความเข้าใจปัญหา มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.56 ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา (2554) ที่พบว่าการเรียนแบบอริยสัจสามารถพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ จำเนียร กิ่งแก้ว และคณะ (2556) ที่ยืนยันว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่มีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรุ่งโรจน์ ถิรปุญฺโญ (รักราษฎร์) และคณะ (2565) ที่อธิบายว่าอริยสัจ 4 เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนคิดค้นวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ผ่านการกำหนดประเด็นปัญหา การรวบรวมข้อมูล และการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล กระบวนการนี้ช่วยเปลี่ยนบทบาทนักเรียนให้กลายเป็น "ผู้วิเคราะห์" โดยใน ขั้นทุกข์ นักเรียนได้ฝึกระบุปัญหาจากความขัดแย้งใน

วรรณคดี ขั้นสมุทัย ฝึกวิเคราะห์หาสาเหตุและแรงจูงใจตัวละคร ขั้นนิโรธ ทดลองหาทางเลือกใหม่ในการแก้ปัญหา และขั้นมรรค สังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อสรุปแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักตรรกะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดที่เป็นระบบและมีวิจารณญาณสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75 และมีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.33 และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 ช่วยเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจาก "ผู้รับข้อมูล" มาเป็น "ผู้วิเคราะห์และผู้แก้ปัญหา" โดยผ่านขั้นตอนที่สอดคล้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีอย่างเป็นระบบ ในขั้นทุกข์ (กำหนดปัญหา) และ สมุทัย (หาสาเหตุ) นักเรียนได้ฝึกระบุความขัดแย้งของตัวละครและวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้งมากกว่าการท่องจำ ขั้น นิโรธ (ทดลองและเก็บข้อมูล) และ มรรค (วิเคราะห์และสรุปผล) ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ทดลองหาทางออกให้แก่สถานการณ์ในเรื่อง และสังเคราะห์ข้อคิดเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง กระบวนการนี้ทำให้นักเรียน "คิดกับเรื่อง" และ "คิดจากเรื่อง" จนสามารถวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์และภาพสะท้อนทางสังคมในตอน "ขุนช้างถวายฎีกา" ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการวิเคราะห์ลักษณะเด่นและความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์สูงถึงร้อยละ 80.56 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้จึงช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีของผู้เรียนให้บรรลุตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดช นีละโยธิน (2568) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น” พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 88.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธศักดิ์ วังอาวุธเนิน (2562) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักอริยสัจ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นหลังเรียน และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้สะท้อนว่าหลักอริยสัจ 4 ไม่เพียงแต่เหมาะกับการเรียนรู้ด้านศาสนา แต่ยังสามารถบูรณาการเข้ากับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระรุ่งโรจน์ ถิรปุญโญ (รักราษฎร์) และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3” พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศรสมเด็จ สจจฏฐายี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4” พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยควรนำขั้นตอนของอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์วรรณคดี เนื่องจากโครงสร้างที่มีความเป็นเหตุเป็นผลช่วยเปลี่ยนบทบาทนักเรียนจากการท่องจำเนื้อเรื่องมาเป็นการ คิดกับเรื่อง และ แก้ปัญหาจากเรื่อง ซึ่งส่งผลดีต่อทักษะการคิดขั้นสูง

2. ครูควรเพิ่มกิจกรรมที่เน้นการไตร่ตรองผลของการกระทำของตัวละครในเชิงจริยธรรม และการเปรียบเทียบแนวคิดในวรรณคดีกับสถานการณ์จริงให้เข้มข้นขึ้น เพื่อฝึกให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าที่ลึกซึ้งกว่าเดิม

3. ควรส่งเสริมให้ครูใช้วรรณคดีเป็นฐานในการสร้างสรรค์ชิ้นงานที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันของนักเรียน เพื่อให้วรรณคดีมีชีวิตและมีคุณค่าต่อการนำไปใช้จริง เช่น การบูรณาการกิจกรรม Active Learning และสื่อร่วมสมัย จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรม และการสื่อสารผ่านสื่อสร้างสรรค์

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4 กับวรรณคดีประเภทอื่น ๆ หรือในระดับชั้นที่ต่างกัน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนนี้ในการสร้างทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในวงกว้าง

2. ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการสอนตามหลักอริยสัจ 4 กับการสอนรูปแบบอื่นที่เน้นทักษะการคิด เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อหาจุดเด่นและแนวทางการบูรณาการที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการเรียนการสอนภาษาไทย

3. ควรมีการวิจัยติดตามผล (Longitudinal Study) เกี่ยวกับความคงทนของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทัศนคติต่อการเรียนวรรณคดีหลังจากผ่านการเรียนรู้ด้วยกระบวนการอริยสัจ 4 ไปแล้วในระยะยาว เพื่อยืนยันว่าการสอนในรูปแบบนี้ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จำเนียร กิ่งแก้ว, สิริวรรณ ศรีพหล, และ อมรา รอดดารา. (2555). *ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าข่า จังหวัดอุบลราชธานี* (เอกสารการประชุมวิชาการ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 1) 9119*. กรุงเทพฯ: เทคนิคพริ้นติ้ง.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2549). *อริยสัจ 4: ความจริงอันประเสริฐ.* นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาธิราช.

พระพุธศักดิ์ แวงสูงเนิน. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวาปีปทุม โดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พระมหากิตติพงษ์ ภูมิรา. (2554). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาศรสมเด็จ สจฺจฏฺฐายี (อยู่เย็น). (2564). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามหลักอริยสัจ 4*. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยมหาจุฬา-ลงกรณราชวิทยาลัย

พระรุ่งโรจน์ ถิรปุญฺโญ (รักราษฎร์), สมชัย ศรีนอก, นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ, และ อภิวัฒน์ พิมพวง. (2565). *ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3.* วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 123-140.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553).*แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลาง. การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 2, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์.

อารียา หุตินทะ. (2556). *เบิกทางวรรณคดีศึกษาไทย.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัครเดช นีละโยธิน. (2568). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีด้วยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดศรีจันทร์ จังหวัดขอนแก่น.* วารสารวิชาการแสงอีสาน, 22(1), 82-92.

Ebel, R. L., & Frisbie, D. A. (1991*). Essentials of educational measurement (5th ed.).* Prentice-Hall.

Ennis, R. H. (1985). *A logical basis for measuring critical thinking skills. Educational Leadership, 43*(2), 44–48.

Kodithuwakku, M., & Marikar, F. (2024). *Bridging experiential learning and spiritual wisdom: Integrating Kolb's cycle with the Four Noble Truths of Buddhism*. Educational Challenges. https://educationalchallenges.org.ua/index.php/education_challenges/article/view/294